

PELAKSANAAN SISTEM PENGAJIAN TAHFIZ DI ALOR SETAR KEDAH: KAJIAN PERBANDINGAN DARIPADA ASPEK KEMAHIRAN HAFALAN AL- QURAN

*(Memorization Skills in Tahfiz Educational System in Alor Setar Kedah:
A Comparative Study)* [○]

Mohamad Shahrin Bin Baharudin,¹ Mohd Nizam Sahad²

ABSTRACT

This research is a comparison analysis of al-Quran Memorization Skills in Tahfiz Education System in Alor Setar, Kedah. This research aims at identifying the Tahfiz educational system adopted at Tahfiz institutions in Alor Setar. Both qualitative and quantitative methods were used by conducting a questionnaire survey to 300 tahfiz students. Whereas 3 school principals and 3 teachers were interviewed. The Researcher used the Stratified Random Sampling technique for the sampling of students. Findings showed that, 4 different Tahfiz Al-Quran educational systems were applied by respondents; the Indian-Pakistani system, the Azhari, the integrated Tahfiz and Science, and the Turkish system. The study found that the students under the Indian-Pakistani and the Turkish systems master their memorization significantly better than the other two systems. However, all the systems have moderately high mean values showing that students are still weak in terms of Al-Quran memorization and hence need to undergo pre tahfiz session prior to memorizing al-Quran.

Keywords: *Education, Tahfiz, comparison, system.*

[○] This article was submitted on: 14/05/2015 and accepted for publication on: 10/09/2015.

¹ Shahrin, Pendakwah Beba, Pulau Pinang, Shahrin83@yahoo.com

² Mohd Nizam, Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang
nizamsahad@usm.my, nizamsahad@yahoo.com

ABSTRAK

Kajian ini merupakan analisis perbandingan daripada aspek kemahiran hafalan dalam sistem pengajian Tahfiz di Alor Setar, Kedah. Kajian ini bertujuan mengenal pasti sistem-sistem pengajian tahfiz yang diguna pakai di Alor Setar. Metode kualitatif dan kuantitatif digunakan melalui kaedah temu bual serta borang soal selidik diberikan kepada 300 orang pelajar tahfiz. Pengkaji mengadakan temu bual dengan 3 pengetua dan 3 guru tahfiz di institusi pengajian tahfiz. Pengkaji juga menggunakan Teknik Persampelan Rawak Berstrata bagi memilih pelajar tahfiz secara rawak daripada 4 sistem pengajian yang berbeza. Hasil kajian mendapati, terdapat 4 sistem pengajian Tahfiz al-Quran di Alor Setar iaitu sistem pengajian tahfiz ala India dan Pakistan, sistem tahfiz al-Azhar, sistem tahfiz Sains dan sistem tahfiz Turki. Hasil kajian mendapati sistem pengajian tahfiz ala India dan Pakistan dan sistem Turki lebih tinggi penguasaan hafalan berbanding sistem yang lain. Nilai min sederhana tinggi bagi aspek kemahiran hafalan bagi kesemua sistem menunjukkan pelajar tahfiz masih mempunyai kelemahan dan perlu mengikuti pra tahfiz sebelum menghafal al-Quran.

1.0 PENDAHULUAN

Pengajian Tahfiz al-Qur'an semakin mendapat perhatian bukan sahaja dalam kalangan ibu bapa, malah juga dari pihak kerajaan. Sebagai contoh, baru-baru ini kerajaan memperuntukkan RM660,000 bagi membina bangunan baru sekolah tahfiz swasta di Madrasah Mazahirul Ulum Kampung Bukit Choras, Kota Sarang Semut, Kedah.¹

Di samping itu, kerajaan yang diwakili oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) telah mencadangkan supaya Ma'had Tahfiz Swasta mengadakan hubungan pendidikan dengan Darul Quran bagi menaiktarafkan sijil Pengajian Tahfiz sekali gus memastikan pelajaranya mempunyai peluang pekerjaan yang cerah kelak.² Jalinan kerjasama ini akan memudahkan proses bagi Ma'had tersebut mendapatkan pengiktirafan akreditasi daripada Lembaga Akreditasi Negara (LAN).

Dari sudut statistik, perkembangan dan pertumbuhan institut, ma'had dan madrasah tahfiz juga menunjukkan peningkatan di samping kemasukan

¹ Utusan online, Bagi Iktiraf Lulusan tahfiz http://www.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri.14Januari.2013.

² Utusan online, Bagi Iktiraf Lulusan tahfiz http://www.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri.14Januari.2013

bilangan pelajar yang menunjukkan pertambahan pada tahun 2011 dan 2012.¹ Peningkatan ini adalah disebabkan permintaan dan minat ibu bapa yang ingin melihat anak mereka menjadi *hafiz* atau *hafizah*. Fenomena ini amat positif dan memberi prospek yang baik kepada pengajian tahfiz al-Qur'an.

Namun demikian, di sebalik peningkatan jumlah pelajar dan institut tahfiz khususnya Ma'had Tahfiz Swasta di Alor Setar, sistem pengajian Tahfiz yang diamalkan berbeza-beza menyebabkan ia perlu dikaji dan diteliti dari sudut kualiti hafalan pelajar. Oleh sebab itu, kajian ini dilakukan dengan matlamat menganalisis aspek sistem pengajian tahfiz al-Qur'an yang diamalkan di ma'had Tahfiz Swasta di Alor Setar daripada aspek hafalan al-Quran.

1.0.1 Perkembangan Pengajian Tahfiz

Sejarah telah membuktikan bahawa Pengajian Islam di Malaysia telah bermula sejak kurun kelima belas lagi. Tenaga pengajar Pengajian Islam ketika itu menjadikan masjid dan surau untuk menyebarkan ilmu-ilmu Islam. Setelah kemunculan para ulama yang mahir dalam pendidikan Islam, sistem pengajian pondok telah muncul dan menjadi sebuah institusi yang unggul pada masa itu. Pengajian agama yang menggunakan sistem pondok memfokuskan mata pelajaran agama dan akhirat semata-mata. Rentetan daripada itu, terdapat cendekiawan Islam yang ingin menggabungkan mata pelajaran agama dan akademik, lalu mereka mengasaskan sekolah agama yang dinamakan madrasah.² Kedua-dua aliran pengajian ini mempunyai matlamat yang sama iaitu menyebarkan ilmu-ilmu Islam melalui pendidikan.

Pengajian tahfiz al-Qur'an juga bermula melalui pengajian pondok dan madrasah. Sehingga kini, ia terus berkembang kesan daripada kesedaran ibu bapa yang semakin menyedari kelebihan al-Qur'an iaitu ganjaran dan pemberian Allah khusus kepada penghafal al-Qur'an serta beramal dengan isi kandungannya. Kebelakangan ini, ramai dalam kalangan ibu bapa yang mempunyai kecenderungan yang tinggi untuk menghantar anak-anak mereka ke pusat

¹ Temu bual dengan Pengetua Ma'had Tahfiz Negeri Kedah, Kadri Bin Abdul Hamid, 8 April, 2013, jam 11 pagi.

² Awang Had Salleh, 1980. Pendidikan Ke Arah Perpaduan Sebuah Perpektif Sejarah. Kuala Lumpur: Fajar Bakti. Hlm 8.

pengajian tahfiz.¹ Oleh itu, didapati pusat-pusat tahfiz khususnya di negeri Kedah telah berkembang dan semakin bertambah pada setiap tahun.²

Pendekatan pengajaran dan pembelajaran di pusat-pusat pengajian tahfiz berbeza-beza antara satu dengan yang lain. Sebahagian dari pusat tahfiz mengikut sistem pondok, di mana mereka menumpukan pengajian terhadap hafazan sahaja. Sebahagian yang lain menggabungkan pengajian tahfiz dan akademik. Kepelbagaian sistem pengajian tahfiz ini akan melahirkan graduan-graduan hafiz yang berbeza latar belakang pendidikan dan hala tuju. Oleh itu, kajian ini meninjau sejauh mana kepelbagaian sistem pengajian Tahfiz tersebut memberi impak kepada hafalan al-Quran pelajar tahfiz.

2.0 METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini merupakan kajian yang menggunakan kaedah kualitatif dan kuantitatif. Kaedah persampelan dalam kajian ini ialah Teknik Persampelan Rawak Berstrata mengikut Kadar. Persampelan jenis ini dilaksanakan dengan cara memilih ahli secara rawak daripada setiap sistem berdasarkan peratus yang berbeza lantaran bilangan pelajar bagi setiap sistem adalah tidak sama.³ Borang soal selidik diedarkan kepada 300 orang pelajar yang sedang menuntut di 4 pusat pengajian Tahfiz swasta di Alor Setar menggunakan sistem pengajian berbeza. Kesahan soalan ini telah diakui oleh 3 orang pakar dalam bidang ini. Pengkaji telah melakukan kajian rintis di sebuah sekolah tahfiz swasta yang mengamalkan sistem pengajian Intergrasi sains dan tahfiz. Seramai 30 orang pelajar telah diberi borang soal selidik sebagai percubaan kepada pengkaji sebelum melakukan kajian di lokasi yang sebenar.

Pengukur Alpha Cronbach digunakan untuk mengukur soalan tersebut. Menurut David De Vaus program alpha cronbach's adalah yang paling banyak digunakan dan yang paling sesuai untuk mengukur soalan. Kekuatan alpha cronbach's juga menyediakan corak analisis yang paling tepat, teliti dan konsisten⁴. Keseluruhan soalan ialah 0.915 melebihi 0.7. Dalam kajian ini,

¹ Temubual dengan guru di SMK Georgetown dan SMKA al-Mashoor (L). Responden memohon namanya dirahsiakan.

² Temubual dengan Zamri B Omar, Jam 9 pagi, Pegawai Agama Jabatan Agama Islam Kedah, perbualan melalui telefon pada hari rabu, 25 April 2012.

³ Noraini Idris, (2010), *Penyelidikan dalam Pendidikan*, Mc Graw Hill. Kuala Lumpur. Hlm 117.

⁴ David De Vaus (2002), *Analyzing Social Data*, london: Sage Publication. hlm 21.

pengkaji menggunakan pemungungatan data secara skala jawapan jenis likert. Responden diminta memilih jawapan mereka dengan menandakan salah satu jawapan dari nombor 1 hingga 5 iaitu daripada no 1 sangat tidak setuju hingga kepada no 5 sangat setuju.

Proses penganalisaan data-data borang soal selidik dalam kajian ini dilakukan secara deskriptif melalui analisis berkomputer menggunakan perisian *Statistical For Social Sciences*(SPSS) Version 20. Statistik deskriptif yang dianalisis dalam kajian ini ialah min bagi soalan kemahiran hafalan. Pengkaji menghuraikan analisis deskriptif menggunakan jadual interpretasi min tingkah laku afektif yang telah dirumuskan oleh Nunnally iaitu 1.01 hingga 2.00 rendah, 2.01 hingga 3.00 sederhana, 3.01 hingga 4.00 sederhana tinggi dan 4.01 hingga 5.00 tinggi.

2.0.1 Latar belakang 4 Sistem Pengajian Tahfiz di Alor Setar

2.0.1.1 Sistem Pengajian Gabungan ala India dan Pakistan

Salah satu faktor banyaknya ma'had tahfiz al-Qur'an swasta ialah daripada gerakan dakwah jamaah *tabliq* yang bermula di India. Pengikut jamaah dakwah tersebut yang sentiasa didedahkan dengan kelebihan menghafal al-Qur'an sentiasa inginkan anak-anak mereka menjadi seorang hafiz dan hafizah.¹ Ada dalam kalangan mereka yang mengikuti pengajian di India dan Pakistan telah berjaya menghabiskan pengajian di sana dan pulang ke Malaysia. Mereka mula berdakwah dengan membuka ma'had tahfiz swasta dengan tujuan mengangkat martabat al-Qur'an.²

Secara umumnya, sistem pengajian tahfiz al-Qur'an di India dan Pakistan mempunyai pelbagai cara yang berbeza-beza. Para pendakwah yang membuka pusat pengajian tahfiz mengambil sistem pengajian di India dan Pakistan dan mereka mengubah dengan menggabungkan sistem tersebut supaya ia sesuai dengan pelajar-pelajar di Malaysia. pengajian tahfiz di madrasahnyalah hasil kajian dan gabungan sistem pengajian tahfiz yang di ambil dari India dan Pakistan dan di ubah suai mengikut kesesuaian pengajian di Malaysia.³

¹ Mohammad Zakariyya Kandahlawi, t.th, *Himpunan Kitab-Kitab Fadail Amal*, Kuala Lumpur: Era Ilmu, h. 37.

²Sedek Bin Ariffin (2012), *Kaedah Menghafal Al-Qur'an Di Isntitusi Tahfiz Di Al-Qur'an Di Malaysia: Kajian Perbandingan Di Antara Kaedah Darul Quran, Jakim Dengan Kaedah Al-Huffaz*, Tesis PH.D Jabatan Al-Qur'an Dan Al-Hadith, Universiti Malaya, h. 90.

³ Temubual dengan Ustaz Mohd Anuar Mohd Ibrahim jam 10 pagi, Pengetua Madrasah Darul Ulum AL-Hashimiyah pada hari Isnin 21 Januari 2012.

Menurut pengetua madrasah yang menggunakan sistem pengajian ala gabungan India dan Pakistan, pengajian amat menekankan soal kualiti ingatan hafalan 30 juzuk. Oleh itu, para pelajar yang mengikuti pengajian ini mesilah mengikut jadual teras harian pengajian yang telah ditentukan

Berdasarkan jadual tersebut, ia menjelaskan sistem teras hafalan al-Qur'an yang wajib diikuti oleh pelajar secara harian mengikut sistem gabungan ala India dan Pakistan. Para pelajar tahfiz al-Qur'an mula menghafal hafalan baru iaitu (*SABAK*) bermula waktu maghrib hingga isyak dan waktu pagi satu jam sebelum solat subuh. Hafalan baru (*SABAK*) bergantung mengikut kemampuan pelajar yang dipantau oleh guru contohnya wajib menghafal satu muka setiap hari.

Setelah itu, selepas subuh hingga 8.15 pagi pelajar mengulang hafazan baru dihafal iaitu (*LIMA SABAK*) dan pada jam 9.35 pagi hingga 11.35 pagi para pelajar mengikuti kelas ulangan hafazan baru dan sabki(lima sabak akhir hingga satu juzuk). Selapas zohor hingga asar para pelajar mengulang hafalan *SIPARAH* (ulangan pertengahan satu juzuk bermula dari Sabki) dan *MANZII* iaitu ulangan tetap sebanyak 1/2/3 juzuk mengikut kemampuan pelajar. Jadual harian ini diawasi dan dikendalikan oleh guru-guru hafiz

Menurut pengetua ma'had tersebut, sistem ini amat menitikberatkan kualiti hafalan sehingga masa bermula pengajian dari sebelum subuh hingga isyak hanya menumpukan hafalan al-Qur'an semata-mata. Dengan cara ini sahaja yang dapat mengekalkan hafalan mereka. Oleh itu, pihak madrasah tidak mempunyai banyak masa untuk mendedahkan kepada pelajar subjek bahasa Arab kerana subjek ini memerlukan penekanan yang berat kepada pelajar.

Secara rumusannya, pihak Madrasah telah mengambil sistem hafalan al-Qur'an daripada India dan Pakistan tetapi mereka telah mengubah suai sistem tersebut mengikut kesesuaian keadaan masyarakat. Antara perbezaannya ialah pengajian di India dan Pakistan hanya memberi penekanan kepada hafalan semata-mata tetapi pihak madrasah telah menambah subjek-subjek akademik yang diadakan kelasnya secara mingguan.

2.0.1.2 Sistem Pengajian Tahfiz Al-Azhar

Kebanyakan sistem pengajian ma'had Tahfiz di Malaysia mengikut sistem yang diiktiraf di Universiti Al-Azhar Mesir. Sistem pengajian ini bermula di Malaysia pada 1 Mac 1966 apabila Perdana Menteri Malaysia pertama berhasrat untuk mewujudkan sebuah Institut Pengajian al-Qur'an di Masjid Negara. Ma'had Tahfiz Al-Qur'an Wal-Qiraat ditubuhkan sebagai salah satu unit di Bahagian Hal

Ehwal Islam, Jabatan Perdana Menteri, Kuala Lumpur pada 1 Mac 1966. Pada tahun 1997 Ma'had ini telah dinaik taraf menjadi Darul Quran di bawah kelolaan Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM).¹

Sistem pengajian di Darul Quran ini membolehkan graduannya menyambung pengajian di peringkat ijazah di Ma'had Qiraat Al-Azhar, Shoubra. Ini kerana subjek-subjek yang diguna pakai di Darul Quran hampir sama dan telah mendapat pengiktirafan oleh *Ma'had Qiraat Al-Azhar*. Program diploma tahfiz Darul Quran mendapat pengiktirafan oleh pihak kerajaan sebagai satu institusi pendidikan tahfiz yang menepati sistem pendidikan Malaysia. Para graduan yang mendapat sijil diploma dapat menyambung pengajian di peringkat ijazah di Universiti tempatan dan timur tengah.

Selain Darul Quran, Ma'had tahfiz al-Qur'an berkembang di setiap negeri. Semua negeri di Malaysia mempunyai sekurang-kurangnya satu pusat pengajian tahfiz yang diiktiraf oleh kerajaan negeri. Pusat pengajian tahfiz ini kebanyakannya mempunyai hubungan sistem pengajian dengan Darul Quran. Ada juga Ma'had Tahfiz yang mempunyai hubungan secara langsung dengan *Ma'had Qiraat Al-Azhar Shubro*.

Salah satu Ma'had tersebut ialah *Ma'had Qiraat Al-Azhar* di Pondok Tuan Guru Haji Saad Lepai, Kampung Padang Wat, Mukim Lepai Alor Setar Kedah. Ma'had Qiraat Al-Azhar ini menawarkan 3 tahap pengajian iaitu pengajian peringkat Diploma Tahfiz Wal Qiraat, Pengajian peringkat Diploma Al-Qur'an dan Sains dan pengajian peringkat Syahadah Tahfiz Al-Qur'an.

Berdasarkan sukatan mata pelajaran di Ma'had Qiraat al-Azhar, terdapat beberapa keistimewaan dari segi sistem pengajaran dan pembelajaran di Ma'had ini iaitu para pelajar bukan sahaja menghafaz al-Qur'an semata-mata, mereka juga didedahkan dengan pengajian ilmu *qiraat* al-Qur'an. Setiap menghafaz al-Qur'an seharusnya mendalami ilmu *Qiraat* kerana kedua-dua ilmu ini mempunyai kaitan yang rapat.

2.0.1.3 Sistem Intergrasi Tahfiz dan Sains

Di era globalisasi ini, hasrat sebahagian dalam kalangan masyarakat yang ingin melihat satu institusi tahfiz al-Qur'an yang menggabungkan antara pengajian akademik dan tahfiz telah tercapai apabila wujudnya sekolah tersebut hasil usaha daripada pihak-pihak kerajaan dan badan-badan tertentu seperti Angkatan Belia Islam Malaysia (ABIM) dan Jamaah Islah Malaysia (JIM). Sebahagian dari

¹ Sedek Bin Ariffin (2012), *op.cit*, h. 32.

mereka menyedari kepentingan mengintegrasikan akademik dan pengajian tahfiz al-Qur'an supaya melahirkan para pelajar yang mahir dalam aspek akademik dan memahami tuntutan al-Qur'an.

Salah satu institusi tersebut ialah Sekolah Menengah Sains Tahfiz Alor Setar. Angkatan Belia Islam Malaysia telah menubuhkan Sekolah Rendah Islam Alor Setar (SRIAS) sejak tahun 1989 dan telah menjangkau 22 tahun. Untuk melengkapkan bidang pendidikan mereka telah mewujudkan sekolah menengah Tahfiz Sains Alor Setar (SEMESTI) yang menggabungkan aliran Sains dan Tahfiz. Tujuan ia diwujudkan ialah untuk melahirkan Para Professional yang huffaz. Profesional *huffaz* ini dapat memahami al-Qur'an dan melaksanakan dalam kehidupan seharian.¹

Berdasarkan jadual harian pelajar Tahfiz Sekolah Tahfiz Sains Alor Setar jelas didapati penyusunan masa untuk pengajian akademik dan tahfiz terlalu padat. Perkara ini disebabkan para pelajar dikehendaki menghafal hafalan baru setiap hari di samping mengikuti matapelajaran akademik secara serentak. Dalam masa yang sama mereka juga mempelajari matapelajaran agama seperti Tafsir, Hadits dan Fikah. Penumpuan pelajar yang mengikuti pengajian disini adalah terlalu banyak. Pengkaji berpendapat hanya pelajar-pelajar terpilih dan mempunyai minat yang mandalam sahaja yang dapat mengikuti sistem pengajian tahfiz ini

Pengajian tahfiz di pusat-pusat tahfiz al-Qur'an swasta kebanyakannya memberi penumpuan awal kepada hafalan semata-mata, selepas menamatkan hafalan barulah mereka mempelajari subjek-subjek lain. Walau bagaimanapun terdapat juga pusat pengajian tahfiz yang menjalankan sistem pengajian tahfiz dan akademik secara serentak.² Sekolah Menengah Tahfiz Alor Setar (SEMESTI) merupakan salah satu institusi swasta yang awal cuba mengintegrasikan pengajian tahfiz dan sains.

4. SISTEM PENGAJIAN TAHFIZ TURKI

Ma'had Tahfiz Sulaimaniyyah merupakan sebuah organisasi sosial yang diwujudkan sebagai institusi pengajian Islam bersepadu bermula pada tahun 2008. Ma'had tahfiz ini mempunyai 3 cawangan iaitu di Sungai Merab Bangi sebagai pusat pengajian utama kedua cawangan di Kuala Nerang dan ketiga

¹ Temubual dengan Pn. Aida bt Ayob jam 11 pagi, Pembantu Tadbir Sekolah, 10 Januari 2012.

² Ab Rahman Al-Qari Bin Abdullah (2011), *Pengajian Tahfiz Al-Qur'an Dan Qiraat Di Kelantan : Tumpuan Terhadap Sumbangan Dato' Hj Muhammad Nor Bin Ibrahim*. Tesis PH.D Jabatan Al-Qur'an Dan Al-Hadith, Universiti Malaya, h.55.

cawangan di Alor Setar Kedah. Ma'had tahfiz Sulaimaniyyah di Alor setar Kedah mula beroperasi pada tahun 2012 dan kini jumlah pelajarinya seramai 20 orang.

Sistem pengajian Ma'had tahfiz Sulaimaniyyah berasal dari Turki iaitu Universiti Sulaimaniyyah. Nama Sulaimaniyyah ini merupakan nama seorang tokoh Islam di Turki. Menurut pengetua MTS cawangan Alor Setar Kedah dan beliau merupakan graduan dari Universiti Sulaimaniyyah Turki hafalan al-Qur'an merupakan teras pembelajaran yang menjadi tuntutan kepada setiap pelajar muslim dan tahfiz bukan dijadikan sebagai satu asset kerjaya. Menurutnyanya lagi menjadi hafiz merupakan kelebihan untuk diri sendiri tetapi masih belum boleh memberi apa-apa untuk orang lain.¹

Walau bagaimanapun, Ma'had Tahfiz Sulaimaniyyah yang terletak di Alor Setar Kedah merupakan pusat pengajian yang baru ditubuhkan pada tahun 2012. Seramai 20 orang pelajar yang telah mengikuti pengajian di Ma'had tersebut merupakan printis awal dan percubaan menggunakan sistem tersebut di Alor Setar Kedah.

Sukatan pelajaran yang digunakan ialah pada tahun permulaan para pelajar dikehendaki melancarkan bacaan al-Qur'an terlebih dahulu. Menghafal al-Qur'an mengikut kaedah hafalan Turki iaitu bermula daripada helaian belakang dalam setiap juzuk. Pelajar akan mula menghafal pada waktu malam dan pagi iaitu aktiviti (P&P) tahfiz di Asrama manakala guru akan menghantar pelajar ke sekolah yang berdekatan untuk mengikuti pengajian di sekolah sepenuh masa dan menduduki peperiksaan PMR dan SPM.

Hasil Kajian Perbandingan 4 Sistem Pengajian Daripada Aspek Hafalan.

Pengkaji menghuraikan analisis deskriptif menggunakan jadual interpretasi min tingkah laku afektif yang telah dirumuskan oleh Nunnally seperti dalam jadual di bawah. Jadual ini juga digunakan oleh Azmil Hashim (Azmil Hashim 2010) dalam kajiannya berkenaan dengan pengajian tahfiz.

Interpretasi	Skor Min
Tinggi	4.01 – 5.00
Sederhana Tinggi	3.01 – 4.00
Sederhana	2.01 - 3.00

¹ Temubual dengan Pengetua Ma'had Tahfiz Sulaimaniyyah Alor Setar, Ustaz Murat Parlak, 20 Mac 2013, jam 11 pagi.

Rendah

1.01 – 2.00

Sumber: Stufflebeam (1971)

Perbandingan purata kemahiran hafalan al-Quran 4 sistem pengajian

Aspek	Ala India dan Pakistan		Al-Azhar		Intergrasi Tahfiz Sains		Turki	
	Min	Kelas	Min	Kelas	Min	Kelas	Min	Kelas
Kemahiran hafazan	3.6586	Sederhana Tinggi	3.5621	Sederhana Tinggi	3.2974	Sederhana Tinggi	3.3543	Sederhana Tinggi

Ujian Signifikan Menggunakan Anova

Jenis Madrasah	K1	K2
Sistem Tahfiz dan Sains (TS)	3.3473	
Sistem turki(T)	3.3642	
Sistem Azhar (A)	3.5713	3.5713
Sistem ala India dan Pakistan (IP)		3.6590

Kumpulan 2 (A & IP) iaitu sistem pengajian tahfiz Azhar dan Ala India dan Pakistan mempunyai nilai min Hafazan Tertinggi dalam kemahiran hafazan berbanding sistem pengajian Tahfiz & Sains dan sistem Turki. Nilai dalam kumpulan 2, (3.5713) dan (3.6590) iaitu sistem Azhar dan sistem ala India dan Pakistan menunjukkan lebih baik daripada nilai dalam kumpulan 1.

Hasil dapatan kajian Kemahiran Hafalan Sistem Pengajian tahfiz ala India dan Pakistan menunjukkan bahawa para pelajar tahfiz aliran ini yakin terhadap peningkatan hafalan setiap harian kerana guru tahfiz sentiasa memantau dan memberi fokus sepenuhnya kepada hafalan semata-mata. Aspek kemahiran hafalan para pelajar aliran ini dalam mengekalkan ingatan hafalan mendapat interpretasi sederhana tinggi (min=3.6586). Hal ini membuktikan masih terdapat kelemahan dalam sistem pembelajaran tahfiz al-Qur'an ala India dan Pakistan.

Antara punca para pelajar tidak dapat mengekalkan ingatan al-Qur'an ialah mereka tidak konsisten mengulang al-Qur'an. Menurut temubual pengkaji dengan pengetua Ma'had Tahfiz al-Qur'an Makam Diraja Langgar, Alor Setar yang mengadaptasi sistem pengajian jenis ini, beliau menyatakan bahawa antara

punca terdapatnya pelajar yang lemah dalam mengingat hafalan adalah kerana kemasukan pelajar ke dalam sistem pengajian ini tidak melalui proses penapisan yang sewajarnya. Kesannya, individu yang tidak mempunyai latar belakang akademik yang baik, kebolehan membaca al-Qur'an yang lemah turut diambil untuk menuntut di pusat pengajian ini.

Selain itu, item yang menilai pengaruh hafalan terhadap prestasi akademik memberikan interpretasi sederhana kerana sistem ini tidak mempunyai mata pelajaran akademik seperti sains, matematik dan sejarah. Penumpuan sepenuhnya hanya diberikan kepada hafalan al-Qur'an dan Fardu Ain sahaja.

Seterusnya dapatan hasil kajian Kemahiran Hafalan Sistem Pengajian tahfiz Azhar pula menunjukkan kemahiran hafazan sistem ini masih mempunyai kelemahan kerana min keseluruhannya juga menunjukkan sederhana tinggi. Antara punca pelajar-pelajar tidak dapat menguasai hafalan al-Qur'an adalah kerana terlalu memberi tumpuan kepada hafalan baru untuk menghabiskan sukatan hafalan tahunan.

Umpamanya pada tahun 1, hafalan al-Qur'an yang diwajibkan adalah daripada juzuk 1 sehingga juzuk 10 dan seterusnya. Menurut guru tahfiz sistem pengajian ini, beliau menyatakan para pelajar yang mengikuti pengajian sistem ini mempunyai latar belakang dan kemampuan yang berbeza. Oleh yang demikian, ada dalam kalangan mereka yang tidak mampu untuk menghafal al-Qur'an dalam jangka masa yang telah diperuntukkan.

Sistem pengajaran dan pembelajaran Tahfiz Al-Azhar ini juga mempunyai kelemahan tersendiri. Para pelajar diberi motivasi untuk menghafaz al-Qur'an setiap hari untuk menghabiskan jumlah hafalan yang telah ditentukan dalam satu semester atau tahun tetapi mereka tidak dipantau secara khusus ingatan ayat-ayat yang telah dihafal. Walaupun pihak Ma'had menyediakan waktu dan kelas untuk mengulang ayat-ayat hafalan yang telah dihafal namun ia bergantung kepada sikap dan kesungguhan pelajar itu sendiri.

Ada dalam kalangan mereka yang bersungguh-sungguh membuat jadual waktu mengulang ayat-ayat yang telah dihafal secara individu dan ada juga dalam kalangan mereka yang mementingkan hafalan baru untuk di dengarkan di hadapan guru semata-mata dan membiarkan hafalan lama. Akibat daripada sikap para pelajar seperti itu, ada sebilangan kecil graduan hafiz al-Qur'an yang mendapat Diploma Tahfiz dan melanjutkan pengajian mereka dalam bidang

tahfiz di peringkat ijazah tidak dapat mengingat 30 Juzuk al-Qur'an dengan baik.¹

Di samping itu, Kemahiran hafalan sistem pengajian tahfiz dan Sains didapati para pelajar yang mengikuti sistem pengajian tahfiz tersebut juga mempunyai kelemahan dari aspek ingatan ayat-ayat hafalan al-Qur'an. Sistem pengajian jenis ini menggabungkan sistem pendidikan sekolah iaitu para pelajar mengambil jurusan sains dan harus menduduki peperiksaan SPM serta pada masa yang sama mengikuti pengajian tahfiz al-Qur'an. Meskipun pelajar di sekolah ini merupakan pelajar yang terpilih, namun mata pelajaran yang banyak dan bebanan hafalan yang wajib ditanggung oleh pelajar-pelajar tahfiz tersebut boleh menjejaskan prestasi ingatan hafalan mereka.

Selain itu, sistem pengajian tahfiz Turki juga menunjukkan bahawa pelajar-pelajar tahfiz yang mengikuti sistem ini mempunyai kelemahan dalam usaha mengingat hafalan mereka kerana min keseluruhan menyatakan interpretasi sederhana tinggi. Berdasarkan latar belakang 9 orang pelajar yang mengikuti sistem pengajian ini, seramai 8 orang daripada mereka menghafal kurang daripada 1 juzuk al-Qur'an.

Menurut pengetua Ma'had Tahfiz Sulaimaniyyah Alor Setar, para pelajarnya diajar untuk memperbaiki bacaan terlebih dahulu sebelum mula menghafal surah-surah pilihan seperti surah Yasin, surah Waqia'ah dan surah Sajadah. Aktiviti kelas hafazan bermula pada waktu pagi dan pada jam 11 pagi para pelajar dihantar ke sekolah kebangsaan dengan kenderaan yang di khaskan oleh pihak Ma'had.

Jika dibandingkan dengan sistem pengajian tahfiz gabungan India dan Pakistan dengan 3 sistem pengajian yang lain didapati masing-masing mempunyai kelebihan dan kekurangan. Sistem Pengajian tahfiz gabungan India dan Pakistan memberi penekanan secara sepenuhnya kepada hafalan semata-mata tanpa memberi penumpuan kepada bahasa Arab. Walaupun pelajar didedahkan dengan kelas fardu Ain, namun kelas ini berbentuk tambahan sahaja.

Bagi mereka yang mengikuti sistem pengajian ini, hafalan al-Qur'an merupakan subjek yang berat kerana bukan mudah untuk mengingat 30 juzuk tanpa mempunyai jadual yang padat dan tersusun. Manakala sistem pengajian al-Azhar pula menekankan hafalan dan subjek-subjek ilmu al-Qur'an termasuk ilmu *Qiraat*. Sistem ini menepati tahap sistem Pendidikan Malaysia iaitu

¹ Temubual dengan Ismail Bin Zakaria jam 9 pagi, Pegawai jabatan Agama Islam Negeri Kedah, 10 Januari 2012.

peringkat Diploma dan diiktiraf oleh pihak kerajaan. Namun begitu, kualitinya amat bergantung kepada kesungguhan pelajar itu sendiri.

Daripada sistem pengajian Tahfiz dan sains pula walaupun syarat penerimaan masuk ke pengajian ini terbuka kepada pelajar yang mendapat keputusan cemerlang dalam UPSR, ia masih menerima pelajar yang berminat yang mendapat keputusan UPSR sederhana bertujuan untuk meramaikan sebanyak mungkin jumlah pelajar di sekolah tersebut. Akibatnya terdapat juga pelajar yang tidak mampu menghafal dan berpindah ke sekolah yang lain.

Selain itu, pelajar tingkatan 1 yang sepatutnya menghabiskan 6 juzuk pada tahun tersebut, setelah diuji kemampuannya hanya menguasai 4 juzuk. Pengkaji berpendapat kelemahan ini berlaku kerana pelajar tersebut perlu memberi tumpuan kepada pelajaran akademik dan minat mereka lebih tertumpu kepada matapelajaran yang lain di samping menghafal al-Qur'an.

Di samping itu, daripada aspek sistem pengajian Turki pula, Abdul hafiz bin Abdullah dan Norhanan Binti Abdul Rahman telah melakukan kajian berkenaan kaedah hafazan al-Qur'an mengikut sistem Turki di Johor¹ mendapati antara kelebihan dan keistimewaan sistem pengajian ini yang berlainan dengan sistem lain iaitu menghafal daripada helaian belakang telah memberi kesan kepada pelajar tahfiz agar tidak berasa jemu dan menguatkan motivasi pelajar untuk melengkapkan hafalan juzuk mereka di samping tidak menumpukan hanya kepada satu juzuk terlalu lama.

Walau bagaimanapun, antara cabaran utama sistem ini menurut pengetua Ma'had tahfiz Sulaimaniyyah di Alor Setar motivasi dan minat pelajar terhadap (P&P) boleh menurun kerana kemampuan para pelajar berbeza-beza. Para pelajar yang baru mula menghafal melihat rakannya dapat menghafal dengan lancar menyebabkan mereka kurang bermotivasi untuk meneruskan hafalan mereka. Semasa kajian ini dijalankan, para pelajar masih menghafal surah-surah penting sebelum mereka memulakan sistem hafalan daripada helaian belakang.

Oleh itu, walaupun sistem pengajian tahfiz telah di susun dengan baik dan teliti akan tetapi masih terdapat kekurangan dan memerlukan penambahbaikan dalam sistem tersebut kerana kemampuan para pelajar untuk menuntut ilmu al-Qur'an berbeza-beza dan kemampuan mereka untuk mengingati al-Qur'an juga tidak sama justeru guru-guru memainkan peranan

¹ Norhanan Binti Abdul Rahman, 2009, Kaedah Hafazan al-Qur'an Sistem Turki : Kajian Tahfiz Di Darul Tuba, Ijazah fakulti Pendidikan Universiti Teknologi Malaysia.

penting dalam memastikan pelajar-pelajar yang mengikuti pengajian sentiasa minat dan mempunyai motivasi untuk menghafaz al-Qur'an.

Cadangan Penambahbaikan Pengajian Tahfiz Daripada Aspek Hafalan

Berdasarkan hasil kajian yang telah dijalankan, pengkaji mendapati bahawa terdapat 4 sistem pengajian tahfiz yang berbeza di Alor Setar, Kedah. Secara keseluruhannya, masih terdapat kekuatan dan kelemahan dalam pengajaran dan pembelajaran tahfiz al-Qur'an yang perlu diperbaiki bagi merealisasikan matlamat pengajian tahfiz al-Qur'an supaya melahirkan para *huffaz* yang berkualiti. Oleh yang demikian, dalam usaha menambahbaik sistem pengajian sedia ada, pengkaji mencadangkan kedua-dua guru tahfiz dan pelajar tahfiz agar menitikberatkan pra tahfiz sebelum para pelajar didedahkan dengan hafalan al-Quran.

Pelajar-pelajar yang berhasrat untuk menghafal al-Qur'an, sama ada ingin mengikuti pengajian sepenuh masa atau separuh masa mestilah melalui proses pra tahfiz sebelum memasuki pusat pengajian. Pada peringkat pra tahfiz, para pelajar akan didedahkan dengan kemahiran melancarkan bacaan al-Qur'an iaitu membaca secara *tartil*. Salah satu faktor pelajar-pelajar tahfiz tidak dapat menghabiskan hafalan mereka adalah kerana terpaksa mengambil masa yang lama untuk melancarkan bacaan pada peringkat awal pengajian di samping tidak menguasai kemahiran membaca secara *tartil*. *Tartil* ialah bacaan yang cantik, lengkap dengan suara yang sedap berserta Tajwid yang betul dan *bertarannum*.

Selain itu, peringkat ini boleh dilaksanakan bermula di sekolah rendah dan kemudian dilanjutkan ke sekolah menengah. Pengkaji mencadangkan kepada Pihak Kementerian Pelajaran Malaysia agar menyediakan satu slot yang dikhususkan untuk melancarkan bacaan al-Qur'an dengan menekankan konsep *Tartil* kepada para pelajar sekolah rendah dan menengah yang mempunyai kecenderungan awal untuk menghafal al-Qur'an. Para guru pendidikan Islam juga boleh mengenalpasti para pelajar yang menunjukkan minat terhadap hafalan dan mempunyai kemahiran membaca al-Qur'an. Walaupun sudah terdapat mata pelajaran pengajian Islam di sekolah, pengkaji berpendapat ia masih belum mencukupi bagi memastikan para pelajar dapat membaca al-Qur'an dengan *Tartil*.

Peringkat Pra Tahfiz ini merupakan perkara asas yang mesti dilalui sebelum para pelajar memasuki peringkat yang sebenar iaitu menghafal al-Qur'an. Para pelajar yang telah melalui peringkat Pra tahfiz sahaja yang

sepatutnya mempunyai kelayakan untuk mengikuti pengajian di pusat pengajian Tahfiz al-Qur'an.

Selain itu, pusat Pengajian Tahfiz sama ada kerajaan atau swasta perlu mengadakan ujian temu duga bagi pelajar-pelajar yang berminat mengikuti pengajian tahfiz al-Qur'an. Antara perkara yang memerlukan penyaringan ialah kebolehan pelajar membaca al-Qur'an dengan lancar dan bertajwid serta keupayaan menghafal surah-surah penting dalam al-Qur'an. Selain itu, para guru juga perlu memastikan pelajar tersebut mempunyai minat yang mendalam terhadap pengajian Tahfiz.

Di samping itu, daya ingatan dan kemampuan pelajar untuk menghafal dan mengingat al-Qur'an adalah berbeza-beza. Berdasarkan kajian di Ma'had Tahfiz di Alor Setar, seramai 115 daripada 300 pelajar mampu menghafal satu muka dalam sehari, 81 orang mampu menghafal setengah muka, 44 orang menghafal 2 muka surat, 6 orang menghafal 1 maqra' (dua muka setengah) dan 7 orang tidak dapat menghafal sebarang ayat dalam sehari. Penetapan tempoh masa bagi seseorang pelajar menghabiskan silibus hafalan memberikan impak yang besar terhadap keupayaan seseorang pelajar untuk menghabiskan hafalan pada masa yang ditetapkan.

Oleh itu, sebagai langkah untuk mengurangkan masalah ini, pengkaji menyarankan kepada para guru dan penggubal kurikulum sistem pengajian Tahfiz supaya menjadikan kadar hafalan al-Qur'an mestilah mengikut kemampuan setiap individu pelajar dan bukan mengikut tempoh masa yang ditetapkan.

Di samping itu juga pengkaji menyarankan para pelajar menghafal al-Qur'an mengikut kemampuan ingatan masing-masing dan bukan mengikut tahun wajib tamat seperti contoh dalam jadual di atas. Berkemungkinan ada dalam kalangan pelajar yang hanya dapat menghafal 5 juzuk sahaja dalam masa lima tahun, akan tetapi pelajar tersebut dapat mengingat 5 juzuk tersebut dengan lancar dan menguasainya dengan baik berbanding pelajar yang dapat menghafal 30 juzuk dengan penguasaan hafalan yang lemah akibat terlalu mengejar sukatan pelajaran yang digariskan pusat pengajian.

Lantaran itu, bagi pengajian Tahfiz sepenuh masa seperti sistem Pengajian tahfiz ala India dan Pakistan dan tahfiz Azhar, pengkaji menyarankan supaya pelajar menghabiskan hafalan 30 juzuk pada waktu yang ditetapkan di samping mengambil penting aspek saranan penambahbaikan pengajaran dan pembelajaran tahfiz yang dicadangkan. Dalam peringkat Tahfiz ini juga pengkaji mencadangkan pelajar-pelajar tahfiz menggunakan kaedah 2 T iaitu *Tahfiz* dan *Tadabbur*. Tahfiz ialah pelajar menghafal al-Qur'an dengan lancar dan

memelihara tajwid. Manakala Tadabbur pula bermaksud menghayati al-Qur'an iaitu *Tafahum (faham)*, *Tafakkur (fikir)*, *Ta'amul (amal)* dan *Ta'lim (ajar)*.¹

5.0 KESIMPULAN

Berdasarkan kajian yang telah dilakukan, pengkaji mendapati bahawa terdapat 4 sistem pengajian tahfiz al-Quran yang diguna pakai di Ma'had Tahfiz Swasta di Alor Setar Kedah. 4 sistem tersebut ialah sistem pengajian tahfiz ala India dan Pakistan, sistem al-azhar, sistem Tahfiz dan sains dan sistem turki. Kesemua sistem pengajian tahfiz tersebut mempunyai kelebihan dan kekurangan tersendiri. Perbandingan yang telah dilakukan menggunakan SPSS daripada aspek kemahiran hafalan al-Quran pengajian tahfiz sistem ala India dan Pakistan telah mendahului 3 sistem yang lain. Walau bagaimanapun, kesemua sistem pengajian tahfiz tersebut mencatat interpertasi min yang sama iaitu sederhana tinggi. Perkara ini menunjukkan pelajar tahfiz masih mempunyai kelemahan dalam aspek ingatan ayat-ayat hafalan al-Quran. Justeru, pihak guru yang bertanggungjawab memberi pengajaran hafalan al-Quran dan para pelajar tahfiz mestilah melakukan perubahan seperti dicadangkan dalam kajian ini.

¹ Israr Ahmed (t.th), *Tuntutan Al-Qur'an Ke Atas Orang Mukmin*, Kuala Lumpur: Dinie. Hlm 4.

6.0 RUJUKAN

- Ab Rahman Al-Qari Bin Abdullah (2011), *Pengajian Tahfiz Al-Qur'an Dan Qiraat Di Kelantan : Tumpuan Terhadap Sumbangan Dato' Hj Muhammad Nor Bin Ibrahim*. Tesis PH.D Jabatan Al-Qur'an Dan Al-Hadith, Universiti Malaya
- Awang Had Salleh, 1980. Pendidikan Ke Arah Perpaduan Sebuah Perpektif Sejarah. Kuala Lumpur: Fajar Bakti
- David De Vaus (2002), *Analyzing Social Data*, London: Sage Publication
- Israr Ahmed (t.th), *Tuntutan Al-Qur'an Ke Atas Orang Mukmin*, Kuala Lumpur: Dinie
- Mohammad Zakariyya Kandahlawi, t.th, *Himpunan Kitab-Kitab Fadail Amal*, Kuala Lumpur: Era Ilmu
- Noraini Idris, (2010), *Penyelidikan dalam Pendidikan*, Mc Graw Hill: Kuala Lumpur
- Norhanan Binti Abdul Rahman, 2009, *Kaedah Hafazan al-Qur'an Sistem Turki : Kajian Tahfiz Di Darul Tuba*, Latihan Ilmiah Fakulti Pendidikan Universiti Teknologi Malaysia.
- Sedek Bin Ariffin (2012), *Kaedah Menghafal Al-Qur'an Di Isnstitusi Tahfiz Di Al-Qur'an Di Malaysia: Kajian Perbandingan Di Antara Kaedah Darul Quran, Jakim Dengan Kaedah Al-Huffaz*, Tesis PH.D Jabatan Al-Qur'an Dan Al-Hadith, Universiti Malaya
- Temu bual dengan Pengetua Ma'had Tahfiz Negeri Kedah, Kadri Bin Abdul Hamid, 8 April, 2013, jam 11 pagi.
- Temubual dengan Ismail Bin Zakaria jam 9 pagi, Pegawai jabatan Agama Islam Negeri Kedah, 10 Januari 2012.
- Temubual dengan Pengetua Ma'had Tahfiz Sulaimaniyyah Alor Setar, Ustaz Murat Parlak, 20 Mac 2013, jam 11 pagi.
- Temubual dengan Pn. Aida bt Ayob jam 11 pagi, Pembantu Tadbir Sekolah, 10 Januari 2012
- Temubual dengan Ustaz Mohd Anuar Mohd Ibrahim jam 10 pagi, Pengetua Madrasah Darul Ulum AL-Hashimiyyah pada hari Isnin 21 Januari 2012.
- Temubual dengan Zamri B Omar, Jam 9 pagi, Pegawai Agama Jabatan Agama Islam Kedah, perbualan melalui telefon pada hari rabu, 25 April 2012.
- Utusan online, Bagi Iktiraf Lulusan tahfiz
http://www.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri.14Januari.2013

